

Ruokatalous

JUHANI. Mutta aika-miehen maha ei tule kauankaan toimeen paljaalla uskolla ja tyhjällä ilmalla, ei vaikka mätänis. Ja minä vannon, että hän pisteli poskeensa muikeampaakin muonaa kuin hedelmiä ja vettä. Sitä vaatii miehen ruumis, joka on kasvanut ja varttunut täällä lihan ja ruisleivän nojalla. Niin, niin, kerrotaanpa tarinaa vielä toisellakin lailla. Kerrotaan, että viisi mustaa sonninsarvea ilmestyi äkisti miehelle luolan seinään. Koska hän nyt aukaisi ensimmäisen sarven, niin roiskahtipa siitä suhisten ulos parasta, heleätä vapriikin paloviinaa ruokaryppyksi, joka kylläkin veti ryppeyn miehen huulet. Toisesta sarvesta taas kiskoi hän kyynärittäin ulos monipoimullista, rasvaista

ja lämmintä sianmakkaraa. Mutta kolmannesta pinnisteli kankeana kaarena ulos parasta uutispuuroa, ja neljännessä piimää puuronkastiksi, piimää sakeata kuin terva. Ja koska hän nyt oli täyttänyt maarunsa kuin puutiainen, niin aukaisi hän vallan vikkelästi viidennen sarven ja siitä lappasi hän ulos pikaneliä, parasta tanskan punttirullaa, joka paisui pojan poskessa kuin imevä iilimato. Tarvitsiko enään parempaa trahtamenttia joutilas mies?

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (6. luku)

Viritti hän (Simeoni) taas pärepirstaleensa palamaan ja söi ehtoollisensa: pienen, homeisen leivänpalan ja tammisesta kupista seitsemän kuivettunutta silakanpäättä. Hartaasti ja palavasti seurasivat koirien silmät hänen atrioitsemistansa, hänen kätensä liikuntoa kupista suuhun ja suusta kuppiin, mutta eipä riittänyt heille murenaakaan Simeonin pivosta. Mutta hän, atrioittuansa, läiskäytti kätensä ristiin, lankesi kiven juurelle polvillensa ja, vuodattaen palavia kyneleitä, kiitti Herra Taavetin poikaa, joka aina ja sulasta armosta oli häntä ravinnut, syntisäkkiä.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (14. luku)

Johtui kerran veljesten mieleen paistetut munat, ja päättivät he lopulta riistää pesän ja lähteä metsään nauttimaan saaliistansa.— Mutta koska he ehtivät eräälle solisevalle ojalalle pimeässä kuusistossa, rakensivat he valkean äyräälle, käärivät munat ryysyihin, kastoivat ne veteen ja panivat paistumaan kihisevään tuhkaan. Ja kun herkut olivat viimein kypsyneet, söivät he maittavan atrian ja astelivat siitä tyytyväisinä kotiansa taas.

Rakettu oli kiven juurelle havuista pieni koiju, jonka ovella makasi Juhani sammaleisella sijalla, katsellen ylös pilviin ja lauleskellen. Kaksi, kolme syltää kojusta loimotti iloinen valkea, ja sen hiilistössä korventeli Simeoni ansalla pyytyä teereä päivälliseksi. Aapo ja Timo no'etuilla kasvoilla—sillä olivatpa he äskettäin olleet tonttusilla—paistelivat nauriita kuumassa tuhassa.

JUHANI. Poikia kuin tervaskannon päitä; ja ruokkii kuin mies sekä pojat että karjat.

—Mutta veljet, veljet, jouduttakaa jo päivällinen pöytään; sillä mahani rupee motkottamaan. Pane mujua, pane kiehuvaa mujua tuon nauriin paistavalle kyljelle tuossa.—Kenenpä on vuoro lähteä nauriita varkaisin?

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

EERO. Mutta minä näin sinusta oikein makeata unta; näinpä että aapiskirjan kukko muni sinulle ahkeruutesi ja viisautesi palkinnoksi aika läjän karamellia ja sokerin paloja. Sinä iloitsit kovin, maiskuttelit makeisias; annoitpa vielä minullekin.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

AAPO: Katso: ensimmäisenä jättää hän aamulla vuoteen, sotkee taikinansa, rakentaa miehellensä suurusta pöytään, evästä heidän metsään ja siitä kiirehtii hän kiulu kourassa tarhaan, lypsämään kirjavan karjansa. Nyt hän leipoo, hyörii ja pyörii; nyt on hän pöydän ääressä, nyt keikahtaa hän tuolla peräpenkin päässä leipä kämmenillä, ja nyt hän pyrynä kohentelee uunia, joka ammentaa hohtavasta kidastansa tulta ja savua. Nyt hän, leipäin noustessa, viimein itsekin, lapsi rinnoilla, einehtii, syö kimpaleen leipää, paistetun silakan ja ryyppää haarikosta piimää päälle. Mutta eipä unohda hän halliakaan, talon uskollista vartijaa portaalla, eikä kissaa, joka unisena uuninpäältä killistellen katsahtelee.–Ja nyt hän taasen hyörii ja pyörii, kääntyy ja keikkuu, sotkee vielä toisen taikinan kaukaloonsa nousemaan, leipoo sen leiväksi ja paistaa, ja virtana juoksee hiki hänen otsaltansa. Mutta katso: päivän laskiessa on hänellä leivät katossa, varras ladottuna vartaasen, joista raitis elämä liehahtaa alas. Ja silloinpa, miesten tullessa metsästä, vartoo heitä höyryävä illallinen pestyllä pöydällä. Mutta missä on emäntä itse? Tuolla hän pihalla taasen lypsää vääräsarvisia nautojansa, ja kiulussa helluu rieskan sohiseva, vahtoinen harja.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

LAURI. Niin tuumailen ja kerran teen. Siellä eläisimme vasta herroina, pyydellen lintuja, oravia, jäniksiä, kettuja, susia, mäyriä ja pöyrykarvaisia karhuja.

EERO. Siinä vasta neuvo: sanoa jäähyväiset suolalle ja leivälle ja imeä verta, hilloa lihaa kuin hyttyset ja Lapin noidat. Ja söisimmekö vielä kettua ja suttakin Impivaaran komeroissa kuin karvaiset vuoripeikot?

LAURI. Ketuista ja susista saamme nahkoja, nahoista rahaa, rahalla suolaa ja leipää.

EERO. Nahoista saamme vaatteet, mutta liha, verinen, höyryävä liha olkoon ainoa ruokamme; suolaa ja leipää eivät tarvitse apinat ja papiaanit metsässä.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

Syövät he nyt aamuistansa Jukolan pitkän, honkaisen pöydän ääressä, ja näkyy heille maittavan ruskeat herneet.

AAPO. Ja eilen piti niin äitin kuin tyttärenkin lähtemän sukulaistensa luoksi Tikkalaan nauriita liistimään ja puolaimia poimiskelemaan, viipyäkseen siellä aina myöhään syksyyn.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

Ylös pitkin mukulakivistä rinnettä he astuivat ja ehdittyänsä nummen harjulle, päättivät he rakentaa itsellensä leiriä honkien juurille, kanervaiselle maalle; ja pian suitsuili heidän tuleltansa savu ylös puitten latvoille.

JUHANI. Nyt syömme oikein kuninkaallisen atrian.

TIMO. Oikein herran-päiväisen.

JUHANI. Naudan-lihaa pussista ja nauris-hillukkoja mujusta. Ne ovat kypsiä tuossa paikassa.

TUOMAS. Istu rauhassa, Juhani, ja ole huolimatta hänen puheistansa.

JUHANI. Lakki päästäs kun syöt, sinä kokkare.

TUOMAS. Lakki päästäs, sanon minäkin.

TIMO. Kas täältä, Juhani, saat nauriin, pehmeän kuin tuhkulaisen. Iskeppäs sen niskaan ja älä ole milläskään tuon joutavan puheista. Hän on nuori ja ymmärtämätön.–Syö, veljeni.

JUHANI. Syön kyllä.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

EERO. Tapahtukoon hänelle paisti-kinkerillä niinkuin tapahtui ennen puplikaanille Oulun portilla: tulkoon hänen säkkiinsä aika kissapiirakka.

JUHANI. Niin! Paltamon kalakukko, näetkös, jossa kissa, karvainen kissa on moskana sisällä.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (3. luku)

Mutta Simeoni rakensi ehtoollisen, kantoi pöytään seitsemän reikäleipää, kuivan naudan-kontan ja harjallisen pöytyrin naurishautaa. Mutta ruoka tänä iltana ei kovin heille maistanut, vaan pianpa siirtyivät he pöydästä, riisuivat päältänsä ja painuivat alas vuoteillensa.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

Siinä paistoi Simeoni silakoita, nauriita ja naudan lihaa yhteiseksi illalliseksi, ja muut hyöriskelivät vankkurien ympärillä, purkaen kuormaa ja kantain kutakin kalua ja kapinetta paikallensa. Mutta koska tämä oli tehty ja ruoka rakettu valmiiksi, istuivat he atrioitsemaan iltaiselle aholle; ja aurinko oli vaipunut vuoren taakse.

SIMEONI. Tämä on siis ensimmäinen atriamme tässä uudessa kodossa; ja tuokoon se onnen ja Jumalan rauhan kaikille muillekin atrioillemme täällä.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

SIMEONI. »Poimullista, rasvaista, lämmintä sianmakkaraa!» Niin, me istumme keskellä helvettiä ja kuulemme kerrottavan kuinka taivaassa iloitaan ja syödään. Ah! Mitä on meidän tekeminen, veljet, mitä on meidän tekeminen?

EERO. Uskokaamme, uskokaamme!

SIMEONI. Haasteletko vielä pilkan kieltä, sinä hirmu!

EERO. Viimeinen pihaus, veljeni, viimeinen pihaus; usko minua. Kohta vaivun huokuen alas kuin tyhjäksi käypä rakko, härjänrakko. Ah olis tässä yksi lämpimäisleipä ja voita sen päällä!

TIMO. Ja voin päällä vielä maan kauhea pyllimakkara.

JUHANI. Olis tässä seitsemän lämpymäisleipää, seitsemän naulaa voita ja seitsemän pystyvalkean ääressä haudottua makkaraa; kas siitä nousis kesti.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (1. luku)

MÄKELÄ. Mutta olenpa kuullut, että syödään täällä lihaa kuin kekrinä vaan. Mitä lihaa mässättään täällä niin runsaasti?

JUHANI. Härjänlihaa, härjänlihaa, Viertolan härkien muhkeata lihaa. Eikä olekkaan meillä juuri tapana mässäätä, mutta syömmme noin vaan koreasti, niin paljon kuin kristillisen ihmisen nälkäiseen maaruun mahtuu.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (9. luku)

Niin haalivat he elantoansa korvesta ja mäkien viidoista, täyttäin varahuoneensa monellisella otuksella: linnuilla, jäniksillä, mäyrillä ja karhun-lihalla.

(Joulu).

Valmis vihdoon oli ehtoollinen: seitsemän reikäleipää, kaksi tammipöytyrillistä höyryävää karhun-lihaa ja kiulullinen olutta seisoi pöydällä. Itse olivat he keittäneet oluensa, muistain tarkasti äitinsä menetystä tämän juoman panossa. Mutta olivatpa sen laittaneet väkevämmäksi tavallista talonpojan olutta. Mustanpunaisena kuohui se kiulussa; ja jos kannullisen sitä nielaisit, tunsitpa hieman huimausta aivossas.—Mutta pöydässä istuivat he jo kaikki, nauttien lihaa ja leipää ja kiulusta vaahtoavaa olutta.

AAPO. Onpa tässä runsaastikin pinottu etehemme einettä.

JUHANI. Syödään ja juodaan, pojat, sillä nyt on meillä joulu, joulu kaikilla, niin elikoilla kuin ihmisilläkin.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (6. luku)

JUHANI. Mutta iskekäämme tulta ja tehkäämme valkea, jossa taidamme paistaa itsellemme tuoretta lihaa. Ah, maistuupa, maistuupa pojille nyt härjänpaisti! Tuokaat, veljet, puita ja pihkalastuja, minä isken tulta;— Kas niin, Eero, siinähan rasvaisia pihkalastuja, tuossa tuo Simeoni kuivia karankoja, ja kohta on meillä riekas valkea. Viilteleppäs valmiiksi, Tuomas, oikein aika viuloja tuon kailokyljen reidestä. Ah-hah! mielisinpä, mielisinpä jo tuossa paikassa iskeä kiinni kuin kissa raakaan, veriseen paistiin.

TUOMAS. Hieman vielä kärsimystä, ja paistimme maistuu yhä uhkeammin.

Mutta pian paistui liekissä seitsemän muhkeata lihankappaletta.— ja silloin otettiin esiin kuusi reikäleipää ja lihankimpaleet tulesta; ja pienentyi miesten hampaissa kuiva leipä ja paistettu, suolaan kastettu härjänliha. Nauttivat myös Killi ja Kiiski nyt yltäkyläisen atrian, paastottuaan isäntiensä kanssa kolme yötä ja päivää.

Aleksis Kivi, Seitsemän veljestä (8. luku)